

Masterscriptie – Polarisatie

Polarisatie of toenadering? De impact van tegengestelde standpunten op mening en intentie

Polarization or Alignment? The impact of opposing viewpoints on opinion and intention

*Radboud Universiteit Nijmegen – Faculteit der Letteren
Master Communicatie & Beïnvloeding
Masterscriptie*

Docenten:

prof. dr. J.M.A. Hornikx (eerste begeleider)

dr. M.L. Rickert (tweede beoordelaar)

Student:

Janne Bijvelds – s1130980

Datum:

01-08-2025

Voorwoord

Voor u ligt mijn masterscriptie “Polarisatie of toenadering? De impact van tegengestelde standpunten op mening en intentie”. In deze scriptie heb ik mij verdiept in de mogelijke polarisatie-effecten na blootstelling aan tegengestelde standpunten. De scriptie is geschreven ter afronding van de masteropleiding Communicatie en Beïnvloeding aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. Ik ben van februari tot augustus 2025 bezig geweest met het onderzoeken en schrijven van mijn scriptie. Het markeert een einde van een intensief, leerzaam en uitdagend traject.

In vorige studies en tijdens het schrijven van eerdere scripties vond ik het lastig om de juiste start te maken. Het beginpunt van een scriptie voelde vaak als een grote drempel. Bij dit onderzoek verliep dat anders. Doordat het thema polarisatie direct mijn aandacht trok, gaf het me vanaf het begin veel energie. Ik vind het thema interessant en relevant en doordat ik het onderwerp zo boeiend vond, bleef mijn motivatie gedurende het hele traject relatief hoog en kon ik met focus en enthousiasme aan deze scriptie werken.

Ik wil mijn begeleider, dr. Jos Hornikx, bedanken voor de uitstekende begeleiding en ondersteuning tijdens het proces. Het schrijven van deze scriptie was simpelweg niet mogelijk geweest zonder de steun, hulp en sturing van dr. Jos Hornikx. Bedankt voor de waardevolle feedback, scherpe inzichten en betrokkenheid gedurende het gehele traject. Daarnaast wil ik dr. Marie Rickert bedanken voor haar concrete feedback met nieuwe inzichten op het onderzoeksvoorstel. Al het bovenstaande heeft geholpen om mijn scriptie naar een hoger niveau te tillen.

Verder wil ik alle deelnemers van mijn onderzoek bedanken voor hun tijd en bereidheid om bij te dragen. Dankzij hun medewerking kon dit onderzoek uitgevoerd worden. Tot slot ben ik dankbaar voor mijn familie en vrienden, die mij door het af en toe slopende traject hebben gesteund. In het bijzonder wil ik mijn moeder en vriend bedanken voor hun geduld, luisterend oor en vertrouwen in mij. Ik kijk met trots terug op dit proces en hoop dat deze scriptie bijdraagt aan het academisch debat over polarisatie.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Janne Bijvelds

Veghel, 1 augustus 2025

Polarisatie of toenadering? De impact van tegengestelde standpunten op mening en intentie

Abstract

Het voornaamste doel van deze studie is om na te gaan of er sprake is van polarisatie wat betreft de mening en intentie van mensen na blootstelling aan tegengestelde standpunten. In dit kader is een experimenteel onderzoek uitgevoerd waarbij in totaal 101 proefpersonen hebben deelgenomen. Deze deelnemers kregen een reeks vragen voorgelegd die specifiek waren ontworpen om zowel hun mening als intentie te meten ten aanzien van twee ideologisch geladen standpunten. De tegengestelde standpunten zijn beide verwerkt in een passende tekst, waarbij gebruik is gemaakt van drie verschillende typen argumenten om het standpunt te onderbouwen. Alleen de data van de proefpersonen met een uitgesproken extreme mening voor blootstelling aan tegengestelde standpunten zijn geanalyseerd. Uit de resultaten blijkt dat er geen sprake is van polarisatie na blootstelling aan tegengestelde standpunten. Het blijkt zelfs dat de mening van de proefpersonen, gemeten door de variabele Acceptatie van het standpunt, meebeweegt in de richting van het tegengestelde standpunt. Anders gezegd: mensen blijken na het lezen van de tekst met het tegenovergestelde standpunt niet sterker tegen het standpunt te zijn, maar juist het meer eens te zijn met het tegenovergestelde standpunt. Daarnaast verschuift ook de intentie van proefpersonen mee in de richting van het tegengestelde standpunt. De intentie is gemeten aan de hand van vragen over een petitie die werd gestart om het tegengestelde standpunt te ondersteunen. De intentie van mensen is ná blootstelling aan het tegengestelde standpunt hoger dan vóór blootstelling aan het tegengestelde standpunt. Deze studie draagt bij aan bestaand onderzoek door niet alleen de mening ten aanzien van tegengestelde standpunten te onderzoeken, maar ook door inzicht te bieden in de manier waarop deze meningen zich vertalen naar intenties. Daarmee wordt een brug geslagen tussen mening en intentie van personen, wat relevant is voor het begrijpen van overtuigingsprocessen en maatschappelijke beïnvloeding. Het uitbreiden van onderzoek naar mogelijke polarisatie-effecten na blootstelling aan een tegengesteld standpunt met betrekking tot de intentie van mensen wordt aanbevolen voor toekomstig onderzoek.

Inleiding

In de afgelopen jaren is er binnen verschillende democratische samenlevingen sprake van een toename in de verharding van het publieke debat. Politieke discussies worden in toenemende mate gekenmerkt door scherpe tegenstellingen, waarin standpunten lijnrecht tegenover elkaar staan. Er lijkt minder ruimte te zijn voor onderlinge dialoog, nuance en begrip voor elkaars argumenten. Ook binnen de Nederlandse samenleving is deze ontwikkeling waarneembaar, bijvoorbeeld tijdens de maatschappelijke debatten over het coronabeleid. De confrontaties tussen voor- en tegenstanders van de overheidsmaatregelen leidden in sommige gevallen tot hevige verscherping en verscherping van de tegenstellingen binnen de samenleving. Hierbij raakte de samenleving soms sterk verdeeld. Er was sprake van toenemende polarisatie. Deze ontwikkeling roept zorgen op over de mate van maatschappelijke cohesie en over de bereidheid van burgers om zich open te stellen voor afwijkende of tegengestelde overtuigingen. In dit licht wint het concept van polarisatie aan relevantie, niet alleen binnen het maatschappelijke proces, maar ook als onderwerp van studie binnen de wetenschappelijke literatuur.

Polarisatie is een sociaal en psychologisch proces waarbij mensen in toenemende mate de neiging ontwikkelen om te denken in termen van ‘wij’ tegenover ‘zij’. Het gaat hierbij om het toenemend zien van anderen als de (vijandelijke) tegenpartij. Binnen polarisatie wordt een onderscheid gemaakt tussen ideologische en affectieve polarisatie. Ideologische polarisatie verwijst naar het proces waarbij tegenstellingen tussen verschillende groepen worden gecreëerd, uitvergroot en verscherpt. Personen gaan sterker geloven in hetgeen waar zij van overtuigd zijn en er ontstaan toenemende verschillen in politieke opvattingen, overtuigingen, houdingen en standpunten (Dalton, 1987). Affectieve polarisatie verwijst naar de groeiende negatieve gevoelens en vijandigheid tussen leden van verschillende politieke partijen (Wojcieszak, Winter & Yu, 2020) en in hoeverre mensen de politieke tegenstanders aardig of onaardig vinden. Het gaat bij affectieve polarisatie, in vergelijking met ideologische polarisatie, meer over het voelen van warmte/sympathie voor medestanders en voelen van afkeer, wantrouwen en vijandigheid voor tegenstanders (Iyengar et al., 2012).

In het verlengde hiervan wordt in recente wetenschappelijke literatuur gewezen op de rol van sociale media als mogelijke versterkende factor in het proces van polarisatie. Online platformen, zoals Facebook en X (voorheen Twitter), faciliteren de vorming van *echo chambers* (waarin individuen alleen blootgesteld worden aan informatie van gelijkgestemde individuen) en

filter bubbles (waarin content wordt geselecteerd door algoritmen op basis van het eerdere gedrag van een kijker) (Bakshy et al., 2015). *Echo chambers* en *filter bubbles* zorgen ervoor dat de techniek aanstuurt op blootstelling aan gelijkgestemde meningen. Dit vergoot de kans dat gebruikers zelden of nauwelijks geconfronteerd worden met afwijkende perspectieven. Het onderzoek van Bakshy et al. (2015) laat zien dat gebruikers vooral nieuws kiezen dat aansluit bij hun bestaande overtuigingen, in plaats van zich bloot te stellen aan verschillende meningen. Dit beperkt de ideologische diversiteit en kan bijdragen aan polarisatie. Opvallend is dat enkele studies suggereren dat polarisatie juist kan optreden door blootstelling aan boodschappen waar de ontvanger het juist niet mee eens is (Lord et al., 1979; Bail et al., 2018). In de huidige studie wordt dit mogelijke contrast verder onderzocht.

Naast de cognitieve component van polarisatie, zoals meningen, kan polarisatie ook gedragsmatige implicaties hebben. Uit het onderzoek van Turner et al. (2023) blijkt dat gepolariseerde individuen vaak minder bereid zijn tot samenwerking. Deze verminderde bereidheid kan invloed hebben op de intenties en het gedrag van personen. Het kan ervoor zorgen dat individuen minder vaak samenwerken met mensen met een tegengestelde mening. Binnen de sociale psychologie wordt intentie beschouwd als een belangrijke voorspeller van daadwerkelijk gedrag (Ajzen, 1991). De *Theory of Planned Behaviour* (Ajzen, 1991) stelt dat menselijk gedrag bepaald wordt door de intentie om dat gedrag uit te voeren. Intentie is een cruciaal concept in menselijk gedrag en motivatie. Het wordt gezien als een belangrijke drijfveer voor actie en kan helpen verklaren waarom mensen bepaalde keuzes maken en doelen nastreven. Intentie is een aanwijzing voor iemands bereidheid om een bepaald gedrag uit te voeren (Ajzen, 2006). Drie factoren bepalen de intentie: de attitude ten aanzien van het gedrag, de subjectieve norm en de gepercipieerde controle over het gedrag (Ajzen, 1991). Deze drie determinanten worden op hun beurt beïnvloed door de respectievelijke overtuigingen. Als algemene regel geldt dat hoe gunstiger de attitude, hoe sterker de subjectieve norm en hoe groter de gepercipieerde gedragscontrole is, hoe groter de intentie zal zijn om het gedrag te vertonen. Maar, enkel wanneer er een voldoende mate van werkelijke controle aanwezig is over het gedrag zal de intentie overgaan tot gedrag (Ajzen, 1991, z.d.).

Het opnemen van intentie als aanvullende variabele in dit onderzoek maakt het mogelijk om niet alleen cognitieve, maar ook gedragsmatige effecten van blootstelling aan tegengestelde standpunten in kaart te brengen. Door deze bredere benadering wordt een completer beeld

verkregen van de mate waarin blootstelling aan een tegengesteld standpunt bijdraagt aan het plaatsvinden van polarisatie. Waar eerdere studies zich met name hebben gericht op het in kaart brengen van mogelijke veranderingen in mening, richt deze studie zich expliciet ook op de intentie van de deelnemers. Daarmee wordt niet alleen gekeken naar wat mensen denken, maar naar wat zij van plan zijn te doen in reactie op een standpunt waar zij het voorafgaand niet mee eens zijn. Deze uitbreiding van het onderzoek maakt het mogelijk om polarisatie vanuit meerdere invalshoeken te analyseren en draagt zo bij aan een vollediger en breder beeld van de mate waarin blootstelling aan een tegengesteld standpunt zorgt voor polarisatie.

Theoretische inbedding

Polarisatie na blootstelling aan gelijkgestemde meningen

Uit eerder onderzoek naar selectieve blootstelling aan gelijkgestemde meningen is te concluderen dat er polarisatie plaatsvindt (Anglin, 2019; Kubin & Von Sikorski, 2021). Met gelijkgestemde meningen worden standpunten en meningen bedoeld waarmee personen het van tevoren al mee eens zijn. In het grootschalige overzicht van Kubin en Von Sikorski (2021) zijn 94 artikelen verzameld en geanalyseerd die zich richten op hoe media politieke polarisatie beïnvloeden. Uit deze analyse kwam naar voren dat alle artikelen die de effecten van selectieve blootstelling aan gelijkgestemden onderzochten, een toename in zowel ideologische als affectieve polarisatie rapporteerden. Wanneer mensen herhaaldelijk worden blootgesteld aan standpunten die overeenkomen met hun eigen overtuigingen, raken zij zowel ideologisch als affectief meer gepolariseerd (Kubin & Von Sikorski, 2021). Deze bevinding bleek zeer consistent in het grootschalige overzicht van Kubin en Von Sikorski (2021).

Daarnaast werd er ook gekeken naar artikelen die polarisatie na blootstelling aan tegengestelde meningen behandelden. Met tegengestelde meningen worden standpunten bedoeld waar de proefpersonen het voorafgaand niet mee eens waren, de standpunten gingen tegen de overtuigingen van de proefpersonen in. In tegenstelling tot de duidelijke uitkomsten bij blootstelling aan gelijkgestemde meningen, bleek de bevinding over polarisatie na blootstelling aan tegengestelde meningen minder consistent (Kubin & Von Sikorski, 2021). Er waren artikelen die suggereerden dat polarisatie wél plaatsvond en artikelen waarbij polarisatie na blootstelling aan tegengestelde meningen niet plaatsvond (Kubin & Von Sikorski, 2021). Mede door deze inconsistente bevindingen, richt dit onderzoek zich op polarisatie na blootstelling aan

tegengestelde standpunten. Aangezien de huidige studie zich specifiek richt op deze vorm van polarisatie, wordt er in de volgende paragrafen dieper ingegaan op studies die dit onderwerp behandelen. Onderstaand worden diverse studies besproken en toegelicht die polarisatie na blootstelling aan tegengestelde standpunten nagaan.

Polarisatie na blootstelling aan tegengestelde meningen

Het onderzoek van Lord et al. (1979) is een van de studies die onderzoek heeft gedaan naar polarisatie na blootstelling aan tegengestelde meningen. De onderzoekers stelden studenten die zowel vóór als tegen de doodstraf waren, bloot aan twee behandelingen. Elke deelnemer kreeg twee artikelen te lezen, een artikel dat de effectiviteit van de doodstraf ondersteunde en een die het tegensprak. Uit deze setting constateerden de onderzoekers dat er sprake was van polarisatie. Standpunten waar mensen het voorgaand niet mee eens zijn die ondersteund worden door argumenten, zorgen ervoor dat in het eigen standpunt sterker wordt geloofd. Het effect was dat hun meningen meer tegenovergesteld werden. Althans dat wordt geconcludeerd door de studie naar tegenbewijs en de reactie van mensen daarop (Lord et al., 1979). Deelnemers gingen dus sterker in hun eigen standpunt geloven na het lezen van opvattingen die tegen hun mening ingingen. Dit mechanisme wordt *backlash* genoemd volgens Lord et al. (1979).

De bevindingen van het recente onderzoek van Bail et al. (2018) zijn in lijn met onderzoek van Lord et al. (1979). Deze studie onderzoekt hoe blootstelling aan tegengestelde politieke meningen op sociale media politieke polarisatie beïnvloedt (Bail et al., 2018). Het experiment werd uitgevoerd met 1220 Amerikaanse Twitter-gebruikers die zichzelf als Democraat of Republikein identificeren. Gedurende een maand kregen deelnemers via een bot dagelijks tweets te zien die tegengesteld waren aan hun politieke voorkeur. De onderzoekers hebben vooraf en achteraf de politieke houdingen van de deelnemers gemeten om mogelijke veranderingen te analyseren. De studie ondersteunt de theorie dat sociale media polarisatie kunnen versterken (Kubin & Von Sikorski, 2021). In plaats van meer begrip of nuance te ontwikkelen, versterkte de confrontatie met tegengestelde meningen op sociale media de bestaande overtuigingen. Dit effect was sterker bij Republikeinen dan bij Democraten (Bail et al., 2018). De auteurs beschrijven een boemerangeffect, waarmee ze bedoelen dat blootstelling aan tegengestelde standpunten polarisatie vergroot (Bail et al., 2018).

In tegenstelling tot het onderzoek van Lord et al., (1979) en Bail et al., (2028), zijn er meerdere onderzoeken uitgevoerd waaruit bleek dat er géén polarisatie plaatsvond na blootstelling aan tegengestelde meningen van de deelnemers. (Anglin, 2019; Mutz, 2002; Guess & Coppock, 2018; Hornikx en Bekkers, 2024). Het onderzoek van Anglin (2019) combineert herhaaldelijke blootstelling aan gelijkgestemde standpunten én tegenovergestelde standpunten. Er zijn vier verschillende experimenten beschreven in het onderzoek van Anglin (2019). In het laatste experiment wordt onderzocht of polarisatie plaatsvindt na blootstelling aan gelijkgestemd bewijs én bewijs dat tegen eerdere overtuigingen ingaat. Deelnemers werden blootgesteld aan empirisch bewijs over controversiële onderwerpen zoals religie, wapenwetgeving en de doodstraf. Dit bewijs was soms in overeenstemming met hun bestaande overtuigingen en soms niet. Uit het experiment bleek dat blootstelling aan tegengestelde overtuigingen kan leiden tot een vermindering van de *bias* en tot aanpassing van hun opvattingen (Anglin, 2019). Hiermee wordt bedoeld dat het (voor)oordeel dat de proefpersonen voorafgaand hadden na de interventie werden aangepast in de richting van het tegengestelde bewijs. Hun opvattingen bewogen mee in de richting van het tegengestelde bewijs en de proefpersonen werden het dus meer eens met het tegengestelde bewijs dan voorafgaand.

In het onderzoek van Mutz (2002) werd onder andere gekeken naar de politieke tolerantie van de deelnemers. Het onderzoek was gebaseerd op nationaal representatieve enquêtegegevens van de Verenigde Staten, dit zijn onderzoeksgegevens die verzameld zijn via enquêtes onder een steekproef van de Amerikaanse bevolking. Deze steekproef is zo samengesteld dat de resultaten een goed beeld geven van de gehele Amerikaanse samenleving. Er werd gemeten in hoeverre respondenten begrip toonden voor politieke standpunten die tegen hun eigen overtuigingen ingingen. Hieruit bleek dat blootstelling aan oppositionele standpunten het bewustzijn van legitieme redenen voor tegengestelde standpunten vergroot. Dit betekent niet dat er niet gepolariseerd werd, maar dat deelnemers meer tolerant werden voor tegengestelde opvattingen. Het begrip voor het hebben van een tegengesteld standpunt bleek groter te worden.

Mutz (2002) presenteert aan de hand van haar resultaten een model. Dit beschrijft de relatie tussen blootstelling aan tegengestelde politieke standpunten en politieke tolerantie. Het model is opgebouwd uit twee mechanismen: het affectieve mechanisme en het cognitieve mechanisme. Het cognitieve mechanisme stelt dat blootstelling aan argumenten van andersdenkenden ervoor zorgt dat mensen begrijpen dat tegenstanders redelijke argumenten

kunnen hebben, ook als ze het daar niet mee eens zijn (zoals de conclusie hierboven beschreven). Dit deel van het model, het cognitieve mechanisme, heeft Mutz (2002) ook nog experimenteel getest. Het werd getest door deelnemers bloot te stellen aan zorgvuldig samengestelde tegenargumenten waar zij het niet mee eens waren. Deelnemers namen deel aan een setting waarin ze in korte tijd intensief werden geconfronteerd met deze tegenstandpunten. Er vonden vooraf en achteraf metingen van hun houding ten opzichte van politieke tolerantie plaats. Hieruit bleek dat de politieke tolerantie voor tegengestelden hoger was onder degenen met een hoog perspectief-innemend vermogen. Mensen die goed in staat zijn om zich in te leven in anderen zijn toleranter tegenover mensen met andere politieke opvattingen. Daarnaast leren degenen die zowel openhartige meningsuiting als sociale harmonie waarderen, het meest van interacties met mensen die anders denken (Mutz, 2002). In dit experiment van Mutz (2002) werden dus géén polarisatie-effecten geconstateerd.

De studie van Guess en Coppock (2018) vindt geen ondersteuning voor het mechanisme *backlash* zoals eerder beschreven in de studie van Lord et al. (1979). In het onderzoek van Guess en Coppock (2018) werden drie grootschalige experimenten uitgevoerd. Deelnemers werden uitgenodigd voor een hoofdonderzoek, waarin ze aan een experimentele conditie werden toegewezen. De drie onderwerpen die werden onderzocht waren de wapenwetgeving, het minimumloon en de doodstraf. In alle drie de experimenten werd er gekeken naar de houdingen van de proefpersonen, deze gegevens werden verzameld voor en na het lezen van de onderwerpen. In de eerste studie werden deelnemers, in de interventie, willekeurig verdeeld over drie groepen: controleconditie (zij kregen geen informatie), pro-wapenbeheersing (zij ontvingen informatie die wapenbeheersing gunstig afschilderde) en anti-wapenbeheersing (zij ontvingen informatie die wapenbeheersing ongunstig afschilderde). Hierna werd opnieuw gemeten of deelnemers hun mening over wapenbeheersing hadden aangepast. In de tweede studie naar minimumloon kregen deelnemers video's over het onderwerp te zien. Er waren video's pro-verhoging en tegen-verhoging van het minimumloon daarnaast waren er twee placebo-video's met neutrale informatie over minimumloonwetten. Deelnemers werden willekeurig toegewezen aan een van de condities en na het bekijken van de video's moesten de deelnemers diverse vragen beantwoorden, om zo te testen hoe videoboodschappen en de inhoud ervan de houdingen ten opzichte van het minimumloon beïnvloeden. Ten slotte in de derde studie, onderzochten de auteurs hoe mensen reageren op gemengd wetenschappelijk bewijs over de doodstraf en of hun

houding en overtuigingen hierdoor veranderen. Proefpersonen kregen wetenschappelijk bewijs te zien dat de effectiviteit van de doodstraf zowel bevestigde als uitdaagde. Daarna werden de houdingen van de proefpersonen verzameld aan de hand van de enquête. Uit de resultaten van alle drie de studies bleek dat mensen juist hun overtuigingen aanpassen. Hun overtuigingen bewegen mee in de richting van het bewijs dat hen werd getoond. Dit gebeurt nadat er tegenbewijs (bewijs tegen hun opvattingen voorafgaand aan de interventie ingaat) is doorgenomen op drie verschillende manieren zoals hierboven beschreven (Guess & Coppock, 2018). Het betekent dat er geen sprake was van het plaatsvinden van polarisatie in het onderzoek van Guess en Coppock (2018).

In een meer recent onderzoek van Hornikx en Bekkers (2024) werd ook onderzocht of blootstelling aan tegengestelde meningen leidt tot polarisatie. Het experiment bestond uit twee fasen: een vooronderzoek en een hoofdexperiment. De onderzoekers selecteerden twee onderwerpen (asiel en voetbalsalarissen) met extreme standpunten door middel van een pretest. In het hoofdexperiment werden deelnemers blootgesteld aan berichten die een tegenovergesteld standpunt vertegenwoordigden, ondersteunend door sterke of zwakke argumenten. Deelnemers zagen dus standpunten waar zij het voorafgaand niet mee eens waren. Na het lezen van deze berichten werd gemeten in hoeverre de meningen van de deelnemers veranderen ten opzichte van hun oorspronkelijke standpunt. Hornikx en Bekkers (2024) concludeerden dat blootstelling aan tegengestelde standpunten niet leidt tot polarisatie, maar wel tot een verschuiving in de richting van het nieuwe standpunt, ongeacht de sterkte van de argumenten. Het bleek dat proefpersonen hun mening meer aanpassen in de richting van het nieuwe standpunt zelfs wanneer dit standpunt werd onderbouwd met zwakke argumenten. De verschuiving van de meningen richting het bewijs dat hen werd getoond, komt overeen met de bevindingen van het onderzoek van Guess en Coppock (2018).

Lacune

Wanneer er gekeken wordt naar polarisatie blijkt dat er verschillende uitkomsten naar voren komen. Het is te concluderen dat polarisatie-effecten plaatsvinden na blootstelling aan gelijkgestemde meningen (Kubin & Von Sikorski, 2021). Verder is het mogelijk dat personen dezelfde mening en overtuiging blijven houden na blootstelling aan tegengestelde meningen. In dit geval beweegt de mening niet mee in de richting van het getoonde standpunt, maar verschuift

de mening ook niet sterker tegen de richting in van het getoonde standpunt (Mutz, 2002). Daarnaast is het mogelijk dat er na blootstelling aan tegengestelde standpunten wél polarisatie plaatsvindt (Lord et al., 1979; Bail et al., 2018). Dan is het zo dat personen sterker in hun eigen mening en overtuigingen gaan geloven. Deelnemers van experimenten (Lord et al., 1979; Bail et al., 2018) hadden een mening voor de interventies en hierna waren zij sterker overtuigd van deze mening. Daarentegen blijkt uit diverse onderzoeken dat mensen meebewegen met hun mening in de richting van het getoonde standpunt (Anglin, 2019; Guess & Coppock, 2018; Hornikx & Bekkers, 2024; Mutz, 2002). Uit deze onderzoeken bleek dat wanneer mensen het voorafgaand niet eens zijn met het vertoonde standpunt, zij verschoven in hun overtuigingen richting het getoonde standpunt na het zien van een tegengesteld standpunt. Het bleek dus dat mensen niet polariseren, er werden juist tegenovergestelde effecten gevonden.

Het al dan wel of niet meebewegen richting een standpunt met je eigen mening ‘kost’ in principe niks. De mensen gaven vooraf aan het wel of niet eens te zijn met een bepaald standpunt en dit werd daarna nogmaals gemeten. Zij kunnen meebewegen in de richting van het getoonde standpunt of juist sterker in hun eigen overtuiging gaan geloven zonder hier directe consequenties van te voelen. Hoewel veel onderzoek naar polarisatie zich primair richt op meningsoverdracht impliceert een verandering in mening niet automatisch in een verandering in gedragsintentie. Daarnaast is het mogelijk dat wanneer er een verandering plaatsvindt in zowel de mening als intentie, deze verandering in tegenovergestelde richting plaatsvindt. Dit is overigens wel minder gebruikelijk. Uit voorgaande onderzoeken kunnen er nog geen conclusies getrokken worden wat betreft de intentie op het terrein van het standpunt, omdat de onderzoeken zich richtten op de meningen van proefpersonen.

Er is nog niet gekeken naar de intentie van proefpersonen; of zij hun intenties aanpassen aan de hand van hun mening en blootstelling tot een tegengestelde mening is onduidelijk. Alleen in de studie van Mutz (2002) komt naar voren dat de motivatie om politiek actief te worden werd verminderd, omdat mensen genuanceerder en minder overtuigd raken van hun eigen gelijk. Verder is er relatief weinig bekend over de intentie van mensen op het gebied van polarisatie na blootstelling aan een tegengesteld standpunt. Aangezien intentie binnen sociaalpsychologische en gedragswetenschappelijke theorieën, zoals het *Theory of Planned Behaviour-model* van Ajzen (1991), beschouwd wordt als meest directe voorspeller van gedrag, vormt het meenemen van de intentie een waardevolle toevoeging aan bestaande onderzoeken.

Is het dan zo dat mensen na blootstelling aan tegengestelde meningen hun intenties meebewegen in de richting van het getoonde standpunt? Of is er sprake van minder instemming met het getoonde standpunt wanneer de intentie, naast de mening, wordt gemeten? Zullen mensen na blootstelling aan tegengestelde meningen hun intenties verminderen of verhogen om acties uit te voeren die overeenkomen met hun mening? De ontbrekende informatie over polarisatie met betrekking op de intentie van mensen zorgt ervoor dat dit onderzoek zich hierop zal richten. Door zowel mening als intentie te meten, kan een vollediger beeld worden verkregen van de mate waarin blootstelling aan een tegengesteld standpunt al dan wel of niet zorgt voor polarisatie. De onderzoeksvraag luidt als volgt: “Welke effecten heeft blootstelling aan tegengestelde standpunten op polarisatie in zowel de mening als intentie van mensen op het terrein van het standpunt?”

Method

Dit onderzoek heeft zich gericht op mogelijke, ideologische polarisatie wat betreft de mening en intenties van deelnemers na blootstelling aan tegengestelde standpunten. Dit is onderzocht door het uitvoeren van een experiment. De onderzoeksopzet van Hornikx en Bekkers (2024) is in grote lijnen gevolgd. In een pretest werden verschillende standpunten getoetst, met als doel twee standpunten te vinden waarover de meeste proefpersonen een extreme mening hadden. De twee standpunten werden gebruikt in het experiment om te onderzoeken of er ideologische polarisatie optrad na blootstelling aan de tegengestelde standpunten. In de voormeting van het experiment werd van de deelnemers de acceptatie van het standpunt en de intentie op het terrein van het standpunt gemeten, vervolgens werden ze blootgesteld aan een tegengesteld standpunt en ten slotte werd in de nameting wederom de acceptatie en intentie gemeten en ook de openheid ten opzichte van het standpunt.

Materiaal

In de pretest werden in totaal 15 standpunten voorgelegd (Zie appendix 1) om twee standpunten te vinden waarover de meeste proefpersonen of extreem positief of extreem negatief waren. De standpunten die getoetst werden, waren gebaseerd op de DebatUnie (<https://debatstelling.nl/>) en Stichting Nederlands Debat Instituut (schooldebatteren.nl/stellingen/). Proefpersonen werden uitgenodigd om een vragenlijst in te vullen, waarin gemeten werd hoe (on)eens zij het waren met

elk standpunt. Dit werd gedaan aan de hand van een 7-punts Likertschaal. In het tweede deel van de pretest werd bij 9 van de 15 standpunten ook gemeten of het standpunt ideologisch geladen was. Dit werd gemeten door de waardebetrokkenheid van de proefpersonen wat betreft het standpunt te meten. De waardebetrokkenheid werd gemeten op basis van de schaal van Cho en Boster (2005) aan de hand van 7 stellingen per standpunt. De gemiddelde betrouwbaarheid van de waardenbetrokkenheid voor de negen standpunten was goed ($\alpha = .85$). De twee gekozen standpunten zijn de twee standpunten waar de meeste proefpersonen het meest negatief over waren. Uit de analyse van de antwoorden van de 72 proefpersonen (leeftijd: $M = 24.75$, $SD = 9.45$; 58.3% vrouw; hoogstgenoten opleiding: middelbare school - WO) op een 7-punts Likertschaal kwamen deze twee extreme standpunten naar voren:

(1) Gevangen zouden geen stemrecht moeten hebben

($M = 2.99$, $SD = 1.87$)

(2) Asielzoekers in Nederland moeten tijdens hun procedure afgescheiden blijven van de samenleving

($M = 1.96$, $SD = 1.04$)

De twee standpunten scoorden in vergelijking met de overige zeven standpunten het hoogst op de variabele waardebetrokkenheid (standpunt 1: $M = 4.76$, $SD = 1.05$; standpunt 2: $M = 5.24$, $SD = 1.03$).

Voor het experiment zijn beide standpunten verwerkt in een beknopte tekst met bijpassende argumenten om het standpunt te onderbouwen. Bij het tweede onderwerp (asielzoekers) is de tekst overgenomen uit het onderzoek van Hornikx en Bekkers (2024). Bij het eerste onderwerp (gevangenen) is de tekst opgebouwd en geschreven op eenzelfde manier als de tekst van het tweede onderwerp. De standpunten zijn onderbouwd met drie verschillende soorten argumenten: pragmatische, autoriteits- en analogie-argumenten (Hornikx & Bekkers, 2024). Het onderzoek van Hornikx en Bekkers (2024) heeft gebruik gemaakt van twee verschillende versies wat betreft de teksten. In een versie van de tekst werd het standpunt onderbouwd door sterke argumenten, terwijl in de andere versie het standpunt werd onderbouwd door zwakke argumenten. Uit het onderzoek bleek dat de kwaliteit van de argumenten geen invloed had, daarom is het verschil in kwaliteit van de argumenten in dit onderzoek niet meegenomen. De tekst met de sterke argumenten (en niet de zwakke argumenten) over het tweede onderwerp is

overgenomen (Hornikx & Bekkers, 2024). De teksten die gebruikt zijn voor het eerste en tweede standpunt staan hieronder.

[*standpunt*] Gevangen zouden geen stemrecht moeten hebben. Wanneer iemand een criminele daad pleegt die zwaar genoeg is om een gevangenisstraf te krijgen, heeft die persoon bewezen de regels van de samenleving niet te respecteren. [*pragmatisch argument*] Als iemand de wet heeft overtreden, mag diegene daarom ook niet meebepalen wie de wetten mogen maken. Het ontnemen van stemrecht van gevangenen zorgt voor het besef dat fundamentele rechten samenhangen met verantwoordelijk gedrag. [*autoriteitsargument*] Dit stelt professor Brugge, hoogleraar Strafrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen, [*analogieargument*] naar aanleiding van het onderzoek dat zij recent heeft uitgevoerd naar dergelijk stemrecht in het Verenigd Koninkrijk.

[*standpunt*] Asielzoekers in Nederland moeten tijdens hun procedure afgescheiden blijven van de samenleving. [*pragmatisch argument*] Wanneer ze afgescheiden blijven van de samenleving kunnen asielzoekers niet gewend raken aan het Nederlandse leven en bouwen ook geen band met anderen op. Hierdoor is het voor de asielzoekers makkelijker om Nederland te verlaten wanneer ze terug moeten naar hun geboorteland. [*autoriteitsargument*] Dat stelt professor Van Asten, hoogleraar Sociologie aan de Universiteit van Utrecht. [*analogieargument*] Hij concludeert dit op basis van een recent onderzoek dat hij heeft uitgevoerd over de gevolgen van precies deze asielprocedure in Frankrijk.

Proefpersonen

De proefpersonen die hebben deelgenomen aan de pretest, mochten niet meer deelnemen aan het experiment. In totaal hebben 170 personen de vragenlijst ingevuld; van hen hebben 101 personen de vragenlijst volledig ingevuld. De data van de deelnemers die bij minimaal één van de twee standpunten in de voormeting een extreme mening hadden, zijn geanalyseerd (net zoals bij Hornikx & Bekkers, 2024). Het ging om de deelnemers die een score hadden tussen de 5 en 25 op een 100-puntsschaal bij acceptatie van het standpunt; deze aanpak is gebaseerd op het onderzoek van Hornikx en Bekkers (2024). Na deze selectie bleven van de 101 personen in totaal 31 proefpersonen over van wie de data zijn geanalyseerd. De gemiddelde leeftijd van de 31 proefpersonen was $M = 31.00$ jaar ($SD = 15.77$; range: 18-73), in totaal waren 67.7% van de proefpersonen vrouwen (de overige waren mannen) en HBO was het meest voorkomende huidige of hoogst behaalde opleidingsniveau (54.8%; range: middelbare school - WO).

Proefpersonen werden willekeurig toegewezen aan één van de twee versies van de vragenlijst. In de eerste versie werd eerst het onderwerp over het stemrecht van gevangenen behandeld en daarna het onderwerp over het afscheiden van asielzoekers. In de tweede versie was de volgorde van de onderwerpen omgewisseld. Van de 31 proefpersonen hadden er 13 proefpersonen de eerste versie van de vragenlijst ingevuld (leeftijd: $M = 33.83$, $SD = 19.97$; 61.5% vrouw; meest frequente opleidingsniveau: HBO). Er waren 18 proefpersonen die de tweede versie van de vragenlijst hebben ingevuld (leeftijd: $M = 29.11$, $SD = 12.51$; 72.2% vrouw; meest frequente opleidingsniveau: HBO). De data zijn samengevoegd omdat de volgorde van de twee onderwerpen geen te onderzoeken factor was.

Onderzoeksontwerp

Het experiment bestond uit een 2x2 binnenproefpersoonsontwerp: de factor Tijd en de factor Onderwerp. De factor Tijd bestond uit een voormeting en een nameting. De factor Onderwerp bestond uit blootstelling aan het standpunt over het stemrecht van gevangenen (onderwerp 1) en blootstelling aan het standpunt over de afscheiding van asielzoekers (onderwerp 2). De onderzoeksvraag is namelijk getoetst voor twee verschillende onderwerpen (Zoals in Hornikx & Bekkers, 2024): stemrecht van gevangenen en de afscheiding van asielzoekers. Deelnemers werden willekeurig toegewezen aan een van de twee versies van de vragenlijst. In de eerste versie kregen de deelnemers eerst onderwerp een en daarna onderwerp twee, in de tweede versie was dit omgedraaid. Dit werd gedaan omdat het kan zijn dat proefpersonen tijdens het invullen van de vragenlijst bij het tweede onderwerp in de gaten kregen waarover het onderzoek ging en hierop hun antwoorden wellicht zouden aanpassen. Doordat de proefpersonen willekeurig werden toegewezen aan de volgorde, waren er voor beide onderwerpen proefpersonen die het onderwerp als eerste, maar ook als laatste te zien kregen.

Instrumentatie

Er waren twee variabelen voor het meten van de mening van de deelnemers. De variabelen waren Acceptatie van het standpunt en Openheid ten opzichte van het standpunt. Met de laatste werd gemeten in hoeverre proefpersonen openstaan voor tegengestelde standpunten. De variabele Openheid ten opzichte van het standpunt werd in de nameting gemeten met vier items (zie appendix 2) op een 7-punts Likertschaal (1 = helemaal mee oneens, 7 = helemaal mee eens).

Uiteindelijk werd de variabele Openheid ten opzichte van het standpunt buiten beschouwing gelaten bij het analyseren van de data, omdat deze geen toegevoegde waarde had voor de onderzoeksvraag en de resultaten. Daarnaast kon de variabele niet vergeleken worden met het onderzoek van Hornikx en Bekkers (2024), omdat de variabele betrekking had tot de factor argumentkwaliteit die werd getoetst in Hornikx en Bekkers (2024). Argumentkwaliteit was geen factor die onderzocht moest worden in deze huidige studie. De variabele Acceptatie van het standpunt werd, in de voor- en nameting, gemeten aan de hand van een 100-puntsschaal (0 = sterk tegen, 100 = sterk voor) van Akser en Dinas (2019).

Naast de variabele voor de mening is de variabele Intentie op het terrein van het standpunt gemeten op basis van 6 items. Deze variabele werd gemeten in zowel de voormeting als de nameting, dit werd gedaan aan de hand van een 7-punts Likertschaal (1 = helemaal mee oneens, 7 = helemaal mee eens). De items waren stellingen die gingen over een petitie die gestart werd om het betreffende onderwerp te ondersteunen. Er is eerst uitgelegd wat een petitie inhoudt en vervolgens werd er gesteld dat er een petitie werd gestart om het stemrecht van gevangenen af te nemen en een petitie om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. De zes items waren voor beide onderwerpen bijna hetzelfde, ze werden alleen aangepast naar de desbetreffende petitie. De proefpersonen moesten aangeven in hoeverre ze het (on)eens waren met de volgende stellingen. Een voorbeeld voor onderwerp 1 was “Ik overweeg om de petitie te ondertekenen voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen” en een voorbeeld voor onderwerp 2 was “Ik ben bereid de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure”. Het zesde item bij de variabele Intentie in zowel de voormeting als de nameting - “Ik zou negatief tegenover de petitie staan” - werd voor het analyseren gespiegeld en gehercodeerd zodat dit item in lijn was met de overige vijf items van de variabele Intentie. De overige vijf items waren namelijk positief geformuleerd, alleen het zesde item niet. Voor alle items, zie appendix 2.

De vijf items en het gehercodeerde item werden gebruikt om de betrouwbaarheid van de Intentie op het terrein van het standpunt te meten. De betrouwbaarheid van de Intentie op het terrein van het standpunt wat betreft onderwerp 1 (gevangenen) in de voormeting was goed: $\alpha = .92$. Uit een dezelfde toetst bleek dat ook de betrouwbaarheid van de Intentie op het terrein van het standpunt in de nameting goed was: $\alpha = .94$. De betrouwbaarheid van de Intentie op het terrein van het standpunt wat betreft onderwerp 2 (asielzoekers) was in zowel de voormeting (α

= .83) als nameting goed ($\alpha = .89$). Er zijn vier nieuwe variabelen aangemaakt op basis van deze betrouwbaarheidsanalyses; die variabelen zijn gebruikt in de verdere analyses.

Procedure

Deelnemers hebben via het digitale onderzoeksplatform *Qualtrics* een online vragenlijst ingevuld. De deelnemers werden benaderd via het persoonlijke en professionele netwerk van de onderzoeker. Voorafgaand aan deelname zijn zij geïnformeerd over het doel van het onderzoek en de opzet van het onderzoek, evenals over het gebruik en de verwerking van de verzamelde gegevens. Daarnaast is expliciet toestemming gevraagd voor het gebruik van de (persoonlijke) gegevens ten behoeve van dit wetenschappelijke onderzoek. Het gehele onderzoekstraject is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen en principes voor ethisch verantwoord onderzoek. Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen van de Radboud Universiteit (Appendix 3).

Statistische toetsing

Een eenweg variantieanalyse (ANOVA) werd toegepast om de effecten op zowel de acceptatie van het standpunt als op de intentie op het terrein van het standpunt nader te onderzoeken. De factoren in deze analyse bestonden uit Tijd en Onderwerp. Dit waren de onafhankelijke, nominale variabelen, elk met twee niveaus. In het experiment werden twee verschillende versies van de vragenlijst opgesteld, waaraan de proefpersonen willekeurig werden toegewezen. In de ene versie kregen deelnemers eerst het eerste onderwerp met de bijbehorende tekst gepresenteerd, gevolgd door het tweede onderwerp met de bijbehorende tekst. In de andere versie werd deze volgorde juist omgedraaid. De verzamelde data uit beide versies van de vragenlijst zijn samengevoegd voor de analyse, aangezien de volgorde geen te onderzoeken factor was.

Resultaten

Het doel van deze studie was na te gaan of er polarisatie optrad wat betreft de mening en intentie van de deelnemers na blootstelling aan een tegengesteld standpunt. Een belangrijke voorwaarde voor het experiment was dat de initiële mening over minimaal één van de twee standpunten extreem was. Om dit te controleren is een *one sample t-test* uitgevoerd, hieruit bleek dat het

standpunt over gevangenen werd beoordeeld op een 100-puntsschaal met een 13.61 ($SD = 6.68$) en het standpunt over asielzoekers met een 11.70 ($SD = 6.58$). In beide gevallen was die score significant afwijkend van het middelpunt (gevangenen: $t(17) = 23.12, p < .001$; asielzoekers: $t(19) = 26.04, p < .001$).

Uit de eenweg variantieanalyse voor Acceptatie van het standpunt over gevangenen met als binnenproefpersoonsfactor Tijd bleek een significant hoofdeffect van Tijd ($F(1,17) = 11.41, p = .004, \eta^2 = .40$). Het bleek dat de Acceptatie van het standpunt in de voormeting ($M = 13.61, SD = 6.78$) extremer tegen het standpunt was dan in de nameting ($M = 30.50, SD = 23.92$) (Zie tabel 1). Na het lezen van de tekst waren proefpersonen dus minder tegen het standpunt over gevangenen dan voor het lezen van de tekst. Voor het onderwerp over asielzoekers bleek uit dezelfde toets ook een significant hoofdeffect van Tijd ($F(1,19) = 17.64, p < .001, \eta^2 = .48$). Het bleek dat de Acceptatie van het standpunt over asielzoekers in de voormeting ($M = 11.70, SD = 6.58$) wederom extremer tegen het standpunt was dan in de nameting ($M = 31.35, SD = 21.01$). Na het lezen van de tekst waren proefpersonen dus minder tegen het standpunt over de asielzoekers dan voor het lezen van de tekst (Zie figuur 1 en 2).

Naast de Acceptatie van het standpunt werd ook de Intentie op het terrein van het standpunt gemeten via diverse vragen over een petitie. Uit de eenweg variantieanalyse voor Intentie op het terrein van standpunt over gevangenen met als binnenproefpersoonsfactor Tijd bleek een net géén significant hoofdeffect van Tijd ($F(1,17) = 4.30, p = .054, \eta^2 = .20$). Voor het onderwerp over asielzoekers bleek uit dezelfde toets wél een significant hoofdeffect van Tijd ($F(1,19) = 8.17, p < .010, \eta^2 = .30$). Het bleek dat de Intentie op het terrein van het standpunt over asielzoekers in de voormeting ($M = 2.23, SD = 1.08$) lager was dan in de nameting ($M = 2.69, SD = 1.22$) (Zie tabel 1). Na het lezen van de tekst hadden proefpersonen een hogere intentie dan na het lezen van de tekst (Zie figuur 1 en 2).

Tabel 1

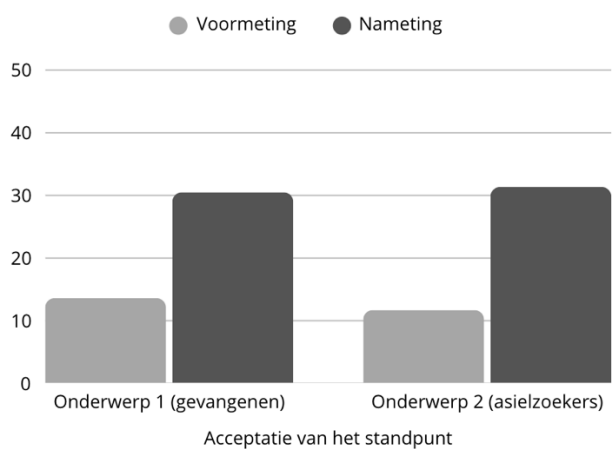
Gemiddeldes en (Standaardafwijkingen) van de factor Tijd en Onderwerp betreft de Acceptatie en Intentie (hogere score = positiever)

Onderwerp 1 (gevangenen)		Onderwerp 2 (asielzoekers)	
Voormeting	Nameting	Voormeting	Nameting

Afhankelijke variabelen	N = 18		N = 20	
	M (SD)	M (SD)	M (SD)	M (SD)
Acceptatie	13.61 (6.78)	30.50 (23.92)	11.70 (6.58)	31.35 (21.01)
Intentie	2.50 (1.49)	3.01 (1.80)	2.23 (1.08)	2.69 (1.22)

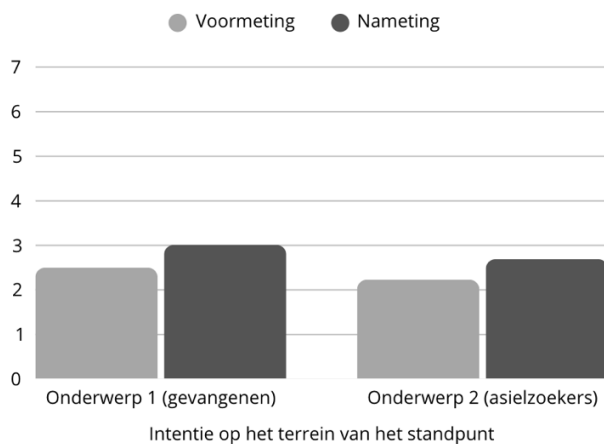
Figuur 1

Resultaten Acceptatie van het standpunt in voormeting en nameting (gemeten op 100-puntsschaal) (scores 51-100 niet getoond)

Figuur 2

Resultaten Intentie op het terrein van het standpunt in voormeting en nameting (7-punts Likertschaal)

Conclusie en discussie

Het doel van deze studie is om na te gaan welke effecten blootstelling aan tegengestelde standpunten heeft wat betreft de mening van mensen en de intentie op het terrein van het standpunt. Er is onderzocht of er sprake is van polarisatie na blootstelling aan een standpunt waar de proefpersonen het voorafgaand niet mee eens zijn. De waardevolle toevoeging van deze studie op het gebied van polarisatie zit onder andere in de uitbreiding van niet alleen de mening onderzoeken maar ook de intentie.

Uit het experiment van dit onderzoek blijkt dat zowel de mening van mensen als de intentie op het terrein van het standpunt verschuift in de richting van het tegengestelde standpunt. De centrale variabele Acceptatie van het standpunt, waarmee de mening werd gemeten, is bij beide onderwerpen in de nameting hoger dan in de voormeting. Dit betekent dat de proefpersonen vóór blootstelling aan het tegengestelde standpunt sterker tegen het standpunt zijn, dan ná blootstelling aan het tegengestelde standpunt. Het onderwerp bleek geen invloed te hebben, aangezien dit effect bij beide onderwerpen plaatsvindt.

De uitkomsten van dit onderzoek liggen niet in lijn met de resultaten van Lord et al. (1979) en Bail et al. (2018). Zij constateren namelijk wél polarisatie-effecten na blootstelling aan tegengestelde standpunten. Proefpersonen gingen nog sterker in hun eigen bestaande mening geloven (Bail et al., 2018; Lord et al., 1979). Daarentegen komen de gevonden resultaten van deze studie voor wat betreft de mening van deelnemers wél overeen met de bevindingen van andere bestaande onderzoeken (Anglin, 2019; Guess & Coppock, 2018; Hornikx & Bekkers, 2024). Deze onderzoeken rapporteren géén polarisatie-effecten, maar juist een tegenovergesteld effect. Proefpersonen bewogen met hun mening mee in de richting van het getoonde tegengestelde standpunt.

Hornikx en Bekkers (2024) gaven aan dat de uitkomsten van hun onderzoek wellicht te verklaren waren doordat de onderwerpen niet ideologisch geladen waren. Het was door hen niet gemeten in hoeverre hun proefpersonen ideologisch betrokken waren bij de standpunten. De standpunten van Hornikx en Bekkers (2024) konden gevoed worden vanuit een linkse ideologie, maar in hoeverre dit daadwerkelijk het geval is, was onduidelijk (Hornikx & Bekkers, 2024). Deze studie heeft hier wel rekening mee gehouden, in de pretest is namelijk de ideologische lading gemeten. De ideologische geladenheid is gemeten aan de hand van de waardebetrokkenheid (Cho & Boster, 2005) van de deelnemers. De twee gekozen onderwerpen

in het experiment kwamen naar voren als de twee meest ideologische standpunten in vergelijking met de overige standpunten getoetst in de pretest. Door dit te testen in de pretest is er rekening gehouden met de mogelijke verklaring van Hornikx en Bekkers (2024). Door de ideologische lading te toetsen in de pretest lijkt het gevonden effect in deze studie niet te liggen aan het gebrek van ideologische lading van het onderwerp. Het is belangrijk om op te merken dat de ideologische geladenheid in het experiment niet is meegenomen. De waardebetrokkenheid van deelnemers is uitsluitend in de pretest vastgesteld. In toekomstig onderzoek kan de ideologische geladenheid ook in het experiment getoetst worden om dit extra te bevestigen.

Het voordeel van de huidige studie is dat de intentie op het terrein van het standpunt is gemeten. In de besproken onderzoeken is er alleen gekeken naar het optreden van polarisatie wat betreft de mening van deelnemers. Er is niet onderzocht of er polarisatie optreedt wanneer de intentie van deelnemers op het terrein van het tegengestelde standpunt wordt gemeten. Door zowel mening als intentie te meten, kan een vollediger beeld worden verkregen van de mate waarin blootstelling aan een tegengesteld standpunt al dan wel of niet zorgt voor polarisatie. Deze focus op intentie sluit bovendien aan bij het *Theory of Planned Behaviour* (Ajzen, 1991), waarin intentie wordt beschouwd als de meest directe voorspeller van gedrag. Dit onderzoek zorgt voor een uitbreiding van de bestaande literatuur. Door niet alleen de mening maar ook de intentie te meten, is een belangrijke gedragsmatige component toegevoegd.

Hoewel intentie geen volledige garantie biedt voor daadwerkelijk gedrag, vormt het binnen het genoemde theoretische kader wel een relevant en betekenisvol meetpunt. Uit de resultaten blijkt dat er géén sprake is van polarisatie wat betreft de intentie van deelnemers. Het blijkt zelfs dat de intentie op het terrein van het standpunt in de nameting hoger is dan in de voormeting. De proefpersonen kregen vragen voorgelegd over een petitie die werd gestart om aan de hand hiervan de intentie op het terrein van het standpunt te kunnen meten. Mensen zijn na blootstelling eerder bereid om bijvoorbeeld een petitie te ondertekenen om ervoor te zorgen dat asielzoekers afgescheiden worden van de samenleving tijdens hun procedure (onderwerp twee). De toegenomen intentie na blootstelling aan een tegengesteld standpunt suggereert daarmee naar een verschuiving in gedragsbereidheid. Hoewel uit deze studie geen directe gedragshandelingen zijn afgeleid, bieden de bevindingen aanwijzingen dat blootstelling aan tegengestelde standpunten ook praktische gevolgen kan hebben voor hoe mensen bereid zijn te handelen of zich mogelijk willen inzetten binnen een maatschappelijk debat.

Er blijkt een net géén significant effect op de variabele Intentie op het terrein van het standpunt met betrekking tot het eerste onderwerp (stemrecht gevangenen). De effectgroottes blijken wél erg groot te zijn, dit geldt ook voor de resultaten van het tweede onderwerp (afscheiden asielzoekers). Hierbij moet worden opgemerkt dat de intentie op het terrein van het standpunt in zowel de voormeting als nameting erg laag blijkt te zijn. Dit is geen opvallend resultaat, want doorgaans is de intentie lager dan de attitude. De intentie op het terrein van het standpunt is alleen gemeten aan de hand van vragen over de petitie. Dit kan een beperking zijn van het huidige onderzoek. De intentie van deelnemers is namelijk een breder onderwerp dan alleen hetgeen wat zij zouden doen met betrekking tot een petitie. In toekomstig onderzoek kan de intentie op andere items gemeten worden, om te onderzoeken of dit zorgt voor mogelijke andere resultaten. Daarnaast gaat het om de intentie op het terrein van het standpunt en kan het onderzoek geen uitspraken doen over het daadwerkelijke gedrag van de deelnemers, dit is een belangrijke nuance die gemaakt moet worden. Het kan eventueel gezien worden als een beperking van het onderzoek. De intentie is de belangrijkste voorspeller voor gedrag, zoals eerder benoemd, maar de resultaten zeggen dus niet direct iets over de daadwerkelijke aanpassing van het gedrag. Door in toekomstig onderzoek de gepercipieerde controle over het gedrag te meten (Ajzen, 1991), kan er nog meer uitspraak gedaan worden over het overgaan van de intentie tot gedrag. Dit wordt aanbevolen, omdat enkel wanneer er voldoende mate van werkelijke controle aanwezig is over het gedrag, de intentie ook echt zal overgaan tot gedrag (Ajzen, 1991).

De resultaten van dit onderzoek kunnen verklaard worden doordat mensen een grote openheid hebben voor nieuwe informatie. Mensen kunnen een hoge waardebetrokkenheid hebben voor wat betreft de onderwerpen, maar tegelijkertijd ook een hoge cognitieve flexibiliteit. Het onderzoek had deze verklaring beter kunnen meten door de openheid ten opzichte van de standpunten in zowel de voormeting als nameting te meten. Hieruit had kunnen blijken of er sprake was van een hoge cognitieve flexibiliteit van de deelnemers. Een andere verklaring kan zijn: het lezen van tegengestelde standpunten kan bestaande overtuigingen aan het wankelen brengen, vooral als deelnemers geen eigen argumenten paraat hebben. Die twijfel kan zich uiten in een beweging richting het gepresenteerde standpunt. Deze verklaring kan samengaan met het feit dat mensen sociaal wenselijk willen over komen. Sommige deelnemers kunnen hun mening of intentie bij de nameting hebben aangepast om sociaal wenselijk over te komen, of omdat ze

onzeker waren over hun oorspronkelijke standpunt. Dit onderzoek heeft echter de ideologische geladenheid getoetst aan de hand van de waardebetrokkenheid. Hieruit bleek een hoge waardebetrokkenheid wat betreft de gekozen onderwerpen en mag je verwachten dat mensen hun mening juist graag verdedigen. De mogelijke, logische verklaring lijkt hierdoor te zijn ontkracht. Daarnaast kunnen de uitkomsten deels verklaard worden doordat het onderzoek gebaseerd is op een momentopname. De metingen vonden plaats direct na blootstelling aan het tegengestelde standpunt, waardoor alleen het directe effect zichtbaar is. Langdurige effecten of veranderingen in intentie en attitude op de langere termijn zijn hierdoor buiten beschouwing gelaten. De resultaten uit dit onderzoek zijn gebaseerd op de data van een relatief kleine steekproef, dit kan een beperking voor het onderzoek zijn. Het is namelijk niet duidelijk of het gevonden effect ook plaatsvindt wanneer er sprake is van een grotere doelgroep.

Het huidige onderzoek bevestigt het meebewegen in de richting van het tegengestelde standpunt wat betreft de mening en intentie van deelnemers. In de inleiding is aangegeven dat blootstelling aan een tegengesteld standpunt inconsistente resultaten oplevert wat betreft het optreden van polarisatie. Dit onderzoek zorgt voor een extra bevestiging van het niet plaatsvinden van polarisatie en zelfs het meebewegen in de richting van het tegengestelde standpunt na blootstelling. Daarnaast heeft dit onderzoek rekening gehouden met de waardebetrokkenheid van de deelnemers wat betreft de getoetste onderwerpen. Dit is een extra onderdeel wat in voorgaand onderzoek (Hornikx en Bekkers, 2024) als verklaring voor het gevonden resultaat is gegeven. Dit onderzoek heeft dus een toegevoegde waarde in de vorm van bevestiging van gevonden resultaten en uitbreiding op ideologische geladenheid. Naast deze uitbreiding, zorgt dit onderzoek voor een andere toevoeging aan de eerder besproken onderzoeken, aangezien het de intentie op het terrein van het standpunt heeft gemeten.

Wat betreft de intentie is er volgens dit onderzoek dus ook géén sprake van polarisatie na blootstelling aan een tegengesteld standpunt. Doordat zowel de mening als de intentie zijn gemeten en beide meebewegen in de richting van het tegengestelde standpunt, blijkt het optreden van polarisatie na blootstelling aan een tegengesteld standpunt steeds minder voor de hand liggend. Juist het meebewegen in de richting van het getoonde standpunt lijkt een consistentere gegeven te worden. Dit onderzoek draagt bij aan een vollediger beeld wat betreft het al dan wel of niet optreden van polarisatie met betrekking tot de mening én intentie van personen.

Referenties

- Anglin, S. M. (2019). Do beliefs yield to evidence? Examining belief perseverance vs. change in response to congruent empirical findings Author links open overlay panel. *Journal of Experimental Social Psychology*, 82, 176-199. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2019.02.004>
- Asker, D., & Dinas, E. (2019). Thinking fast and furious: Emotional intensity and opinion polarization in online media. *Public Opinion Quarterly*, 83 (3), 487-509
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179-211. [https://doi-org.ru.idm.oclc.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi-org.ru.idm.oclc.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Ajzen, I. (z.d). *Icek Ajzen. TpB diagram*. Geraadpleegd op 12 mei 2025, van <https://people.umass.edu/aizen/tpb.diag.html>
- Bail, C. A., Argyle, L. P., Brown, T. W., et al. (2018). Exposure to opposing views on social media can increase political polarization. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 115 (37), 9216-9221.
- Dalton, R. J. (1987). Generational change in elite political beliefs: The growth of ideological polarization. *The Journal of Politics*, 49(4), 976-997.
- DebatUnie. (z.d.). *Debatstellingen - meer dan 400 stellingen van de DebatUnie*. Geraadpleegd op 1 maart 2025, van <https://debatstelling.nl/>
- Bakshy, E., Messing, S., & Adamic, L. A. (2015). Exposure to ideologically diverse news and opinion on Facebook. *Science*, 348(6239), 1130-1132.
- Guess, A., & Coppock, A. (2018). Does Counter-Attitudinal Information Cause Backlash? Results from Three Large Survey Experiments. *British Journal of Political Science*, 50(4), 1497-1515. <https://doi.org/10.1017/S0007123418000327>
- Hornikx, J., & Bekkers, W. (2024). Zorgt blootstelling aan meningen waar je het niet mee eens bent voor polarisatie?. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 46(1), 19-33.
- Iyengar, S., Sood, G., & Lelkes, Y. (2012). Affect, not ideology: A social identity perspective on polarization. *Public opinion quarterly*, 76(3), 405-431.
- Kubin, E., & von Sikorski, C. (2021). The role of (social) media in political polarization: A systematic review. *Annals of the International Communication Association*, 45 (3), 188-206.

- Lord, C. G., Ross, L., & Lepper, M. R. (1979). Biased assimilation and attitude polarization: The effects of prior theories on subsequently considered evidence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(11), 2098–2109. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.37.11.2098>
- Mutz, D. C. (2002). Cross-cutting social networks: Testing democratic theory in practice. *American Political Science Review*, 96(1), 111-126.
- Turner-Zwinkels, F., van Noord, J., Kesberg, R., García-Sánchez, E., Brandt, M., Kuppens, T., Easterbrook, M. J., Smets, L., Gorska, P., Marchlewska, M., & Turner-Zwinkels, T. (2023). Affective polarization and political belief systems: The role of political identity and the content and structure of political beliefs. *Personality and Social Psychology Bulletin*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1177/01461672231183935>
- Stichting Nederlands Debat Instituut. (z.d.). *Stellingen - Start nu met debatteren! - Schooldebatteren*. Geraadpleegd op 1 maart 2025, van <https://schooldebatteren.nl/stellingen/>
- Wojcieszak, M., Winter, S., & Yu, C. (2020). Social norms and selectivity: Effects of open-mindedness on content selection and affective polarization. *Mass Communication and Society*, 23(4), 455–483. 10.1080/15205436.2020.1714663

Appendix

Appendix 1 – Vragenlijst pretest

Pretest masterscriptie Polarisation

Start of Block: Uitleg

Introductie Beste deelnemer,

Alvast hartelijk dank voor uw deelname aan deze enquête. Voor onze master Communicatie & Beïnvloeding doen wij (Imre Wiersinga en Janne Bijvelds) onderzoek naar de mening van mensen wat betreft diverse standpunten.

De vragenlijst bestaat uit twee delen, in het eerste deel wordt er enkel gevraagd naar uw mening en in het tweede deel vragen we een beetje door wat betreft een aantal standpunten. Deze vragenlijst is onderdeel van onze masterscriptie.

U wordt uitgenodigd om een aantal vragen te beantwoorden. Enkele vragen lijken op elkaar, maar er zit wel degelijk verschil in. Het wordt dus aangeraden om goed en zorgvuldig te lezen. Opslaan en later doorgaan is niet mogelijk, vul daarom de enquête in één keer in.

Kies het antwoord dat voor u het meest van toepassing is, bij het beantwoorden van de vragen is geen goed of fout. Het gaat puur om uw eigen mening. Het invullen van de enquête duurt ongeveer 10 minuten.

Als u vragen of opmerkingen heeft over dit onderzoek, stuur dan een e-mail naar: imre.wiersinga@ru.nl of janne.bijvelds@ru.nl. Succes!

Met vriendelijke groet,
Imre Wiersinga en Janne Bijvelds

End of Block: Uitleg

Start of Block: Uitleg 2.0

Dataverwerking

Alle verstrekte informatie zal strikt vertrouwelijk worden behandeld en alleen worden gebruikt voor academische doeleinden. Uw deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. Als u tijdens het onderzoek uw toestemming wilt intrekken en uw deelname wil beëindigen, kunt u dit doen door simpelweg het enquêtetabblad te sluiten. Eventuele resterende gegevens worden verwijderd.

Verklaring deelname

- Ik heb uitleg gekregen over doel van het onderzoek.
 - Ik neem vrijwillig deel aan het onderzoek.
 - Ik begrijp dat ik op elk moment tijdens het onderzoek mag stoppen.
 - Ik begrijp hoe de gegevens van het onderzoek bewaard zullen worden.
 - Ik stem in met deelname aan het onderzoek door hieronder mijn akkoord te geven.
-

Q1 Gaat u akkoord met deelname aan dit onderzoek?

- Ik ga akkoord met deelname aan dit onderzoek (1)
- Ik wil niet deelnemen aan dit onderzoek (2)

Skip To: End of Survey If Gaat u akkoord met deelname aan dit onderzoek? = Ik wil niet deelnemen aan dit onderzoek

End of Block: Uitleg 2.0

Start of Block: Meting mening standpunten

Q2 Lees de onderstaande standpunten zorgvuldig.

In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende standpunten?

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Nederland moet zich aanpassen om wolven in de natuur een plek te geven. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Er moet een wereldwijde pauze komen op de ontwikkeling van AI. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De bevolking van dorpen en buurten moeten een veto kunnen uitspreken over de komst van een asielzoekerscentrum. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gevangenen zouden geen stemrecht moeten hebben. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vliegtickets moeten wereldwijd twee keer zo duur worden gemaakt. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De NAVO moet binnen 10 jaar ingeruild worden voor een puur Europees militair bondgenootschap. (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Duurzaamheid en klimaatverandering moet een verplicht vak worden op school. (7)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Europese voetbالبonden moeten een gezamenlijk maximumsalaris voor spelers invoeren. (8)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Asielzoekers in Nederland moeten tijdens hun procedure afgescheiden blijven van de samenleving. (9)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Gezichtsbedekkende kleding moet verboden worden in de publieke ruimte. (10)

De bijstandsuitkeringen van gok- en alcoholverslaafden moeten worden stopgezet. (11)

Vleesreclames moeten worden verboden. (12)

De horeca moeten het voedsel dat ze over houden doneren aan de voedselbank. (13)

Oorlogsvluchtelingen moeten verplicht meewerken aan de wederopbouw in het thuisland zodra het veilig kan. (14)

Nederland moet veeboeren betalen om hun bedrijven te verhuizen naar het buitenland. (15)

End of Block: Meting mening standpunten

Start of Block: Deel 2

Q3 Deel 2 vragenlijst

U bent nu aangekomen bij het tweede deel van de enquête.

In dit deel vragen we nog een beetje door wat betreft een aantal standpunten. Sommige vragen lijken op elkaar, lees daarom de vragen zorgvuldig en aandachtig.

End of Block: Deel 2

Start of Block: Standpunt Ideologisch deel 1

Q4 Lees onderstaande stellingen zorgvuldig. In hoeverre bent u het (on)eens met de onderstaande stellingen?
De vragen gaan over het standpunt: Nederland moet zich aanpassen om wolven in de natuur een plek te geven.

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
De waarden die voor mij het belangrijkste zijn, bepalen mijn standpunt over hoe we in Nederland zouden moeten omgaan met de wolf. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het kennen van mijn standpunt over hoe we in Nederland zouden moeten omgaan met de wolf is essentieel om te begrijpen wat voor persoon ik ben. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over hoe we in Nederland zouden moeten omgaan met de wolf heeft weinig te maken met mijn opvattingen over hoe het leven geleefd zou moeten worden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mijn
standpunt
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
de wolf is
gebaseerd op
de waarden
waarnaar ik
probeer te
leven. (4)

De
argumenten
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
de wolf zijn
relevant voor
de
kernprincipes
die mijn
leven sturen.
(5)

Mijn
opvattingen
over hoe ik
mijn leven
zou moeten
leiden,
bepalen mijn
standpunt
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
de wolf. (6)

Mijn
standpunt
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
de wolf
weerspiegelt
wie ik ben.
(7)

Q5 Lees onderstaande stellingen zorgvuldig. In hoeverre bent u het (on)eens met de onderstaande stellingen?
De vragen gaan over het standpunt: Asielzoekers in Nederland moeten tijdens hun procedure afgescheiden blijven van de samenleving.

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
De waarden die voor mij het belangrijkste zijn, bepalen mijn standpunt over hoe we in Nederland zouden moeten omgaan met asielzoekers. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het kennen van mijn standpunt over hoe we in Nederland zouden moeten omgaan met asielzoekers is essentieel om te begrijpen wat voor persoon ik ben. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over hoe we in Nederland zouden moeten omgaan met asielzoekers heeft weinig te maken met mijn opvattingen over hoe het leven geleefd zou moeten worden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mijn
standpunt
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
asielzoekers
is gebaseerd
op de
waarden
waarnaar ik
probeer te
leven. (4)

De
argumenten
over over
hoe we in
Nederland
zouden
moeten
omgaan met
asielzoekers
zijn relevant
voor de
kernprincipes
die mijn
leven sturen.
(5)

Mijn
opvattingen
over hoe ik
mijn leven
zou moeten
leiden,
bepalen mijn
standpunt
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
asielzoekers.
(6)

Mijn
standpunt
over over
hoe we in
Nederland
zouden
moeten
omgaan met
asielzoekers
weerspiegelt
wie ik ben.
(7)

Q6 Lees onderstaande stellingen zorgvuldig. In hoeverre bent u het (on)eens met de onderstaande stellingen?
De vragen gaan over het standpunt: Gevangenen zouden geen stemrecht moeten hebben.

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
De waarden die voor mij het belangrijkste zijn, bepalen mijn standpunt over het hebben van stemrecht van gevangenen. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het kennen van mijn standpunt over het hebben van stemrecht van gevangenen is essentieel om te begrijpen wat voor persoon ik ben. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over het hebben van stemrecht van gevangenen heeft weinig te maken met mijn opvattingen over hoe het leven geleefd zou moeten worden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over het hebben van stemrecht van gevangenen is gebaseerd op de waarden waarnaar ik probeer te leven. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De argumenten over het hebben van stemrecht van gevangenen zijn relevant voor de kernprincipes die mijn leven sturen.
(5)

Mijn opvattingen over hoe ik mijn leven zou moeten leiden, bepalen mijn standpunt over het hebben van stemrecht van gevangenen.
(6)

Mijn standpunt over het hebben van stemrecht van gevangenen weerspiegelt wie ik ben.
(7)

End of Block: Standpunt Ideologisch deel 1

Start of Block: Standpunt Ideologisch deel 2

Q7 Lees onderstaande stellingen zorgvuldig. In hoeverre bent u het (on)eens met de onderstaande stellingen?

De vragen gaan over het standpunt: Duurzaamheid en klimaatverandering moet een verplicht vak worden op school.

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
De waarden die voor mij het belangrijkste zijn, bepalen mijn standpunt wat betreft onderwijs over duurzaamheid en klimaatverandering. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het kennen van mijn standpunt wat betreft onderwijs over duurzaamheid en klimaatverandering is essentieel om te begrijpen wat voor persoon ik ben. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt wat betreft onderwijs over duurzaamheid en klimaatverandering heeft weinig te maken met mijn opvattingen over hoe het leven geleefd zou moeten worden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt wat betreft onderwijs over duurzaamheid en klimaatverandering is gebaseerd op de waarden waarnaar ik probeer te leven. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De argumenten wat betreft onderwijs over duurzaamheid en klimaatverandering zijn relevant voor de kernprincipes die mijn leven sturen. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mijn opvattingen
over hoe ik mijn
leven zou moeten
leiden, bepalen
mijn standpunt wat
betreft onderwijs
over duurzaamheid
en
klimaatverandering.
(6)

Mijn standpunt wat
betreft onderwijs
over duurzaamheid
en
klimaatverandering
weerspiegelt wie ik
ben. (7)

Q8 Lees onderstaande stellingen zorgvuldig. In hoeverre bent u het (on)eens met de onderstaande stellingen?

De vragen gaan over het standpunt: De bevolking van dorpen en buurten moeten een veto kunnen uitspreken over de komst van een asielzoekerscentrum.

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
De waarden die voor mij het belangrijkste zijn, bepalen mijn standpunt over het uitspreken van een veto over de komst van een asielzoekerscentrum. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het kennen van mijn standpunt over het uitspreken van een veto over de komst van een asielzoekerscentrum is essentieel om te begrijpen wat voor persoon ik ben. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over het uitspreken van een veto over de komst van een asielzoekerscentrum heeft weinig te maken met mijn opvattingen over hoe het leven geleefd zou moeten worden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over het uitspreken van een veto over de komst van een asielzoekerscentrum is gebaseerd op de waarden waarnaar ik probeer te leven. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De argumenten over het uitspreken van een veto over de komst van een asielzoekerscentrum zijn relevant voor de kernprincipes die mijn leven sturen. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mijn opvattingen over hoe ik mijn leven zou moeten leiden, bepalen mijn standpunt over het uitspreken van een veto over de komst van een asielzoekerscentrum. (6)

Mijn standpunt over het uitspreken van een veto over de komst van een asielzoekerscentrum weerspiegelt wie ik ben. (7)

Q9 Lees onderstaande stellingen zorgvuldig. In hoeverre bent u het (on)eens met de onderstaande stellingen?
De vragen gaan over het standpunt: Europese voetbalbonden moeten een gezamenlijk maximumsalaris voor spelers invoeren.

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
De waarden die voor mij het belangrijkste zijn, bepalen mijn standpunt over een gezamenlijk maximumsalaris binnen Europese voetbalbonden. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het kennen van mijn standpunt over een gezamenlijk maximumsalaris binnen Europese voetbalbonden is essentieel om te begrijpen wat voor persoon ik ben. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over een gezamenlijk maximumsalaris binnen Europese voetbalbonden heeft weinig te maken met mijn opvattingen over hoe het leven geleefd zou moeten worden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over een gezamenlijk maximumsalaris binnen Europese voetbalbonden is gebaseerd op de waarden waarnaar ik probeer te leven. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

De argumenten over een gezamenlijk maximumsalaris binnen Europese voetbalbonden zijn relevant voor de kernprincipes die mijn leven sturen. (5)

Mijn opvattingen over hoe ik mijn leven zou moeten leiden, bepalen mijn standpunt over een gezamenlijk maximumsalaris binnen Europese voetbalbonden. (6)

Mijn standpunt over een gezamenlijk maximumsalaris binnen Europese voetbalbonden weerspiegelt wie ik ben. (7)

End of Block: Standpunt Ideologisch deel 2

Start of Block: Standpunt Ideologisch deel 3

Q10 Lees onderstaande stellingen zorgvuldig. In hoeverre bent u het (on)eens met de onderstaande stellingen?

De vragen gaan over het standpunt: Gezichtsbedekkende kleding moet verboden worden in de publieke ruimte.

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
De waarden die voor mij het belangrijkste zijn, bepalen mijn standpunt over gezichtsbedekkende kleding in de publieke ruimte. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het kennen van mijn standpunt over gezichtsbedekkende kleding in de publieke ruimte is essentieel om te begrijpen wat voor persoon ik ben. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over gezichtsbedekkende kleding in de publieke ruimte heeft weinig te maken met mijn opvattingen over hoe het leven geleefd zou moeten worden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over gezichtsbedekkende kleding in de publieke ruimte is gebaseerd op de waarden waarnaar ik probeer te leven. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De argumenten over gezichtsbedekkende kleding in de publieke ruimte zijn relevant voor de kernprincipes die mijn leven sturen. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn opvattingen over hoe ik mijn leven zou moeten leiden, bepalen mijn standpunt over gezichtsbedekkende kleding in de publieke ruimte. (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mijn standpunt
over
gezichtsbedekkende
kleding in de
publieke ruimte
weerspiegelt wie ik
ben. (7)

Q11 Lees onderstaande stellingen zorgvuldig. In hoeverre bent u het (on)eens met de onderstaande stellingen?
De vragen gaan over het standpunt: Vleesreclames moeten worden verboden.

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
De waarden die voor mij het belangrijkste zijn, bepalen mijn standpunt over vleesreclames. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het kennen van mijn standpunt over vleesreclames is essentieel om te begrijpen wat voor persoon ik ben. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over vleesreclames heeft weinig te maken met mijn opvattingen over hoe het leven geleefd zou moeten worden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over vleesreclames is gebaseerd op de waarden waarnaar ik probeer te leven. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
De argumenten over vleesreclames zijn relevant voor de kernprincipes die mijn leven sturen. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mijn opvattingen over hoe ik mijn leven zou moeten leiden, bepalen mijn standpunt over vleesreclames. (6)

Mijn standpunt over vleesreclames weerspiegelt wie ik ben. (7)

Q12 Lees onderstaande stellingen zorgvuldig. In hoeverre bent u het (on)eens met de onderstaande stellingen?
De vragen gaan over het standpunt: Nederland moet veeboeren betalen om hun bedrijven te verhuizen naar het buitenland.

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
De waarden die voor mij het belangrijkste zijn, bepalen mijn standpunt over hoe we in Nederland zouden moeten omgaan met de bedrijven van veeboeren. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het kennen van mijn standpunt over hoe we in Nederland zouden moeten omgaan met de bedrijven van veeboeren is essentieel om te begrijpen wat voor persoon ik ben. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn standpunt over hoe we in Nederland zouden moeten omgaan met de bedrijven van veeboeren heeft weinig te maken met mijn opvattingen over hoe het leven geleefd zou moeten worden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Mijn
standpunt
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
de bedrijven
van
veeboeren is
gebaseerd op
de waarden
waarnaar ik
probeer te
leven. (4)

De
argumenten
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
de bedrijven
van
veeboeren
zijn relevant
voor de
kernprincipes
die mijn
leven sturen.
(5)

Mijn
opvattingen
over hoe ik
mijn leven
zou moeten
leiden,
bepalen mijn
standpunt
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
de bedrijven
van
veeboeren.
(6)

Mijn
standpunt
over hoe we
in Nederland
zouden
moeten
omgaan met
de bedrijven
van
veeboeren
weerspiegelt
wie ik ben.
(7)

End of Block: Standpunt Ideologisch deel 3

Start of Block: Demografische vragen

Q13 Wat is uw gender?

- Man (1)
 - Vrouw (2)
 - Non-binair / derde gender (3)
 - Ik zeg dat liever niet (4)
 - Anders (5)
-

Q14 Wat is uw huidige of hoogst behaalde opleiding?

- Basisschool (1)
 - Middelbare school (2)
 - MBO (3)
 - HBO (4)
 - WO (5)
-

Q15 Wat is uw leeftijd in jaren? (Antwoord in cijfers)

End of Block: Demografische vragen

Appendix 2 – Vragenlijst experiment Masterscriptie Polarisation

Master Scriptie - Polarisation

Start of Block: Inleiding + Dataverwerking

Q1 Beste deelnemer,

Alvast hartelijk bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek. Voor de master Communicatie & Beïnvloeding doe ik (Janne Bijvelds) onderzoek naar de mening van mensen wat betreft diverse onderwerpen. Deze vragenlijst is onderdeel van mijn masterscriptie.

U wordt uitgenodigd uw mening te geven over diverse onderwerpen, vervolgens wordt u gevraagd om aandachtig en zorgvuldig een tekst te lezen en daarover vragen te beantwoorden. Ten slotte, krijgt u nog een andere tekst te lezen en ook daarna worden enkele vragen aan u gesteld. Het is van cruciaal belang dat de teksten en vragen zorgvuldig worden gelezen. Kies het antwoord dat voor u het meeste van toepassing is, bij het beantwoorden van de vragen is er geen goed of fout.

Enkele elementen uit de vragenlijst lijken op elkaar, het wordt dus aangeraden om goed en zorgvuldig te lezen. Opslaan en later doorgaan is helaas niet mogelijk, vul daarom de enquête in één keer in. Het invullen van deze vragenlijst zal ongeveer 10 minuten duren.

Ik wil benadrukken dat u volledig vrij bent om op elk gewenst moment te stoppen met deelname aan het onderzoek. Deelname aan dit onderzoek is volledig anoniem.

Als u vragen of opmerkingen heeft over dit onderzoek, stuur dan een e-mail naar: janne.bijvelds@ru.nl. Succes en nogmaals bedankt voor uw tijd en deelname!

Met vriendelijke groet,
Janne Bijvelds

Page Break

Q2 Dataverwerking

Alle verstrekte informatie zal strikt vertrouwelijk worden behandeld en alleen worden gebruikt voor academische doeleinden van dit onderzoek. Uw deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. Als u tijdens het onderzoek uw toestemming wilt intrekken en uw deelname wil beëindigen, kunt u dit doen door simpelweg het enquêteblad te sluiten. Eventuele resterende gegevens worden verwijderd. Het onderzoek is goedgekeurd door de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen (ETC-GW) van de Radboud Universiteit.

In dit onderzoek worden gegevens verzameld voor wetenschappelijke doeleinden. Uw onderzoeksgegevens kunnen van belang zijn voor toekomstig wetenschappelijk onderzoek en zijn daarom 10 jaar beschikbaar. De onderzoeksgegevens worden anoniem verzameld en zijn niet tot u herleidbaar. Uw naam, e-mailadres of IP-adres worden niet geregistreerd of opgeslagen. Uw onderzoeksgegevens mogen alleen gebruikt worden voor dit onderzoek als u hier toestemming voor geeft. Omdat de data meteen geanonimiseerd wordt, is het na voltooiën van de vragenlijst niet mogelijk om uw onderzoeksgegevens te laten verwijderen.

Verklaring deelname

- Ik heb uitleg gekregen over doel van het onderzoek.
- Ik neem vrijwillig deel aan het onderzoek.
- Ik begrijp dat ik op elk moment tijdens het onderzoek mag stoppen.
- Ik begrijp hoe de gegevens van het onderzoek bewaard zullen worden.
- Ik stem in met deelname aan het onderzoek door hieronder mijn akkoord te geven.

Q3 Gaat u akkoord met deelname aan dit onderzoek?

- Ja, ik ga akkoord met deelname aan dit onderzoek (1)
- Nee, ik wil niet deelnemen aan dit onderzoek (2)

Skip To: End of Survey If Gaat u akkoord met deelname aan dit onderzoek? = Nee, ik wil niet deelnemen aan dit onderzoek

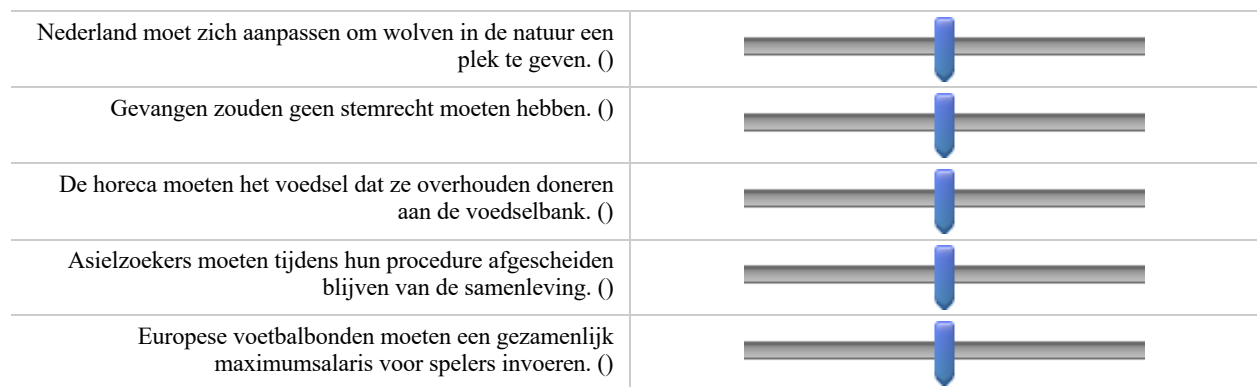
End of Block: Inleiding + Dataverwerking

Start of Block: Voormeting attitude 5 standpunten

Q4 In hoeverre bent u het (on)eens met het volgende standpunt?

0 = Helemaal mee oneens, 100 = Helemaal mee eens

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

Q5 Om door te gaan, wordt er dieper ingegaan op een van de bovenstaande standpunten. U krijgt willekeurig twee standpunten voorgelegd.

End of Block: Voormeting attitude 5 standpunten

Start of Block: Versie 1: OW 1 - OW 2

Q6 Een petitie is een officieel verzoek waarmee mensen samen laten weten dat ze iets willen veranderen of bereiken. Ze ondertekenen een document (op papier of online) om te laten zien dat ze het ermee eens zijn. Met de petitie wordt het onderwerp onder de aandacht gebracht bij een bepaalde Kamercommissie.

Q7 Stel dat er een petitie wordt gestart om het stemrecht van gevangenen af te nemen.

In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende stellingen?:

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik zou positief tegenover de petitie staan. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te ondertekenen voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik overweeg om de petitie te ondertekenen voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te delen met vrienden en familie voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid mijn familie en vrienden aan te moedigen om de petitie voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen te ondertekenen. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou negatief tegenover de petitie staan. (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q8 Lees de onderstaande tekst zorgvuldig door. De volgende vragen gaan over de tekst, het is dus van belang dat de tekst goed is gelezen.

Gevangen zouden geen stemrecht moeten hebben. Wanneer iemand een criminele daad pleegt die zwaar genoeg is om een gevangenisstraf te krijgen, heeft die persoon bewezen de regels van de samenleving niet te respecteren. Als iemand de wet heeft overtreden, mag diegene daarom ook niet meebepalen wie de wetten mogen maken. Het ontnemen van stemrecht van gevangenen zorgt voor het besef dat fundamentele rechten samenhangen met verantwoordelijk gedrag. Dit stelt professor Brugge, hoogleraar Strafrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen, naar aanleiding van het onderzoek dat zij recent heeft uitgevoerd naar dergelijk stemrecht in het Verenigd Koninkrijk.

Q9 In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende standpunten?

0 = Helemaal mee oneens, 100 = Helemaal mee eens

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

Gevangen zouden geen stemrecht moeten hebben. ()

Q10 Stel dat er een petitie wordt gestart om het stemrecht van gevangenen af te nemen. Na het lezen van de tekst, in hoeverre bent u het (on)eens met de volgende stellingen?:

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik zou positief tegenover de petitie staan. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te ondertekenen voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik overweeg om de petitie te ondertekenen voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te delen met vrienden en familie voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid mijn familie en vrienden aan te moedigen om de petitie voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen te ondertekenen. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou negatief tegenover de petitie staan. (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q11 In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende standpunten, **na het lezen van de tekst?**

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik ben bereid mijn mening over het stemrecht van gevangenen bij te stellen. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid andere teksten te lezen over waarom gevangenen geen stemrecht zouden moeten hebben om zo meer te weten te komen over waarom dit nodig is. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk erover na om het standpunt dat gevangen geen stemrecht zouden moeten hebben te delen met mijn vrienden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid mijn standpunt over het stemrecht van gevangenen te herzien. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q12 Stel dat er een petitie wordt gestart om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende stellingen?:

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik zou positief tegenover de petitie staan. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik overweeg om de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te delen met vrienden en familie om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ik ben bereid mijn familie en vrienden aan te moedigen om de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure.
(5)

Ik zou negatief tegenover de petitie staan.
(6)

Page Break

Q13 Lees onderstaande tekst zorgvuldig door. De volgende vragen gaan over de tekst, het is dus van belang dat de tekst goed is gelezen.

Asielzoekers in Nederland moeten tijdens hun procedure afgescheiden blijven van de samenleving. Wanneer ze afgescheiden blijven van de samenleving kunnen asielzoekers niet gewend raken aan het Nederlandse leven en bouwen ook geen band met anderen op. Hierdoor is het voor de asielzoekers makkelijker om Nederland te verlaten wanneer ze terug moeten naar hun geboorteland. Dat stelt professor Van Asten, hoogleraar Sociologie aan de Universiteit van Utrecht. Hij concludeert dit op basis van een recent onderzoek dat hij heeft uitgevoerd over de gevolgen van precies deze asielprocedure in Frankrijk.

Q14 In hoeverre bent u het (on)eens met het volgende standpunt?

0 = Helemaal mee oneens, 100 = Helemaal mee eens

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

Asielzoekers moeten tijdens hun procedure afgescheiden blijven van de samenleving. ()

Page Break

Q15 Stel dat er een petitie wordt gestart om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. Na het lezen van de tekst, in hoeverre bent u het (on)eens met de volgende stellingen?:

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik zou positief tegenover de petitie staan. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik overweeg om de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te delen met vrienden en familie om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ik ben bereid
mijn familie
en vrienden
aan te
moedigen
om de petitie
te
ondertekenen
om
asielzoekers
af te
scheiden van
de
samenleving
tijdens hun
procedure.
(5)

Ik zou
negatief
tegenover de
petitie staan.
(6)

Page Break

Q16 In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende standpunten, **na het lezen van de tekst?**

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik ben bereid mijn mening over asielzoekers afscheiden van de samenleving bij te stellen. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid andere teksten te lezen over waarom asielzoekers in Nederland tijdens hun procedure afgescheiden moeten blijven van de samenleving om zo meer te weten te komen over waarom dit nodig is. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk erover na om het standpunt dat asielzoekers in Nederland tijdens hun procedure afgescheiden moeten blijven van de samenleving te delen met mijn vrienden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid mijn standpunt over asielzoekers afscheiden van de samenleving te herzien. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

End of Block: Versie 1: OW 1 - OW 2

Start of Block: Versie 2: OW 2 - OW 1

Q17 Een petitie is een officieel verzoek waarmee mensen samen laten weten dat ze iets willen veranderen of bereiken. Ze ondertekenen een document (op papier of online) om te laten zien dat ze het ermee eens zijn. Met de petitie wordt het onderwerp onder de aandacht gebracht bij een bepaalde Kamercommissie.

Q18 **Stel dat er een petitie wordt gestart om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure.** In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende stellingen?:

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik zou positief tegenover de petitie staan. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik overweeg om de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te delen met vrienden en familie om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ik ben bereid mijn familie en vrienden aan te moedigen om de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure.
(5)

Ik zou negatief tegenover de petitie staan.
(6)

Page Break

Q19 Lees onderstaande tekst zorgvuldig door. De volgende vragen gaan over de tekst, het is dus van belang dat de tekst goed is gelezen.

Asielzoekers in Nederland moeten tijdens hun procedure afgescheiden blijven van de samenleving. Wanneer ze afgescheiden blijven van de samenleving kunnen asielzoekers niet gewend raken aan het Nederlandse leven en bouwen ook geen band met anderen op. Hierdoor is het voor de asielzoekers makkelijker om Nederland te verlaten wanneer ze terug moeten naar hun geboorteland. Dat stelt professor Van Asten, hoogleraar Sociologie aan de Universiteit van Utrecht. Hij concludeert dit op basis van een recent onderzoek dat hij heeft uitgevoerd over de gevolgen van precies deze asielprocedure in Frankrijk.

Q20 In hoeverre bent u het (on)eens met het volgende standpunt?

0 = Helemaal mee oneens, 100 = Helemaal mee eens

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

Asielzoekers moeten tijdens hun procedure afgescheiden blijven van de samenleving. ()

Page Break

Q21 Stel dat er een petitie wordt gestart om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. Na het lezen van de tekst, in hoeverre bent u het (on)eens met de volgende stellingen?:

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik zou positief tegenover de petitie staan. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik overweeg om de petitie te ondertekenen om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te delen met vrienden en familie om asielzoekers af te scheiden van de samenleving tijdens hun procedure. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Ik ben bereid
mijn familie
en vrienden
aan te
moedigen
om de petitie
te
ondertekenen
om
asielzoekers
af te
scheiden van
de
samenleving
tijdens hun
procedure.
(5)

Ik zou
negatief
tegenover de
petitie staan.
(6)

Page Break

Q22 In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende standpunten, **na het lezen van de tekst?**

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik ben bereid mijn mening over asielzoekers afscheiden van de samenleving bij te stellen. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid andere teksten te lezen over waarom asielzoekers in Nederland tijdens hun procedure afgescheiden moeten blijven van de samenleving om zo meer te weten te komen over waarom dit nodig is. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk erover na om het standpunt dat asielzoekers in Nederland tijdens hun procedure afgescheiden moeten blijven van de samenleving te delen met mijn vrienden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid mijn standpunt over asielzoekers afscheiden van de samenleving te herzien. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Page Break

Q23 Stel dat er een petitie wordt gestart om het stemrecht van gevangenen af te nemen. In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende stellingen?:

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik zou positief tegenover de petitie staan. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te ondertekenen voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik overweeg om de petitie te ondertekenen voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te delen met vrienden en familie voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid mijn familie en vrienden aan te moedigen om de petitie voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen te ondertekenen. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou negatief tegenover de petitie staan. (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Page Break

Q24 Lees de onderstaande tekst zorgvuldig door. De volgende vragen gaan over de tekst, het is dus van belang dat de tekst goed is gelezen.

Gevangen zouden geen stemrecht moeten hebben. Wanneer iemand een criminele daad pleegt die zwaar genoeg is om een gevangenisstraf te krijgen, heeft die persoon bewezen de regels van de samenleving niet te respecteren. Als iemand de wet heeft overtreden, mag diegene daarom ook niet mee bepalen wie de wetten mogen maken. Het ontnemen van stemrecht van gevangenen zorgt voor het besef dat fundamentele rechten samenhangen met verantwoordelijk gedrag. Dit stelt professor Brugge, hoogleraar Strafrecht aan de Rijksuniversiteit Groningen, naar aanleiding van het onderzoek dat zij recent heeft uitgevoerd naar dergelijk stemrecht in het Verenigd Koninkrijk.

Q25 In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende standpunten?

0 = Helemaal mee oneens, 100 = Helemaal mee eens

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100

Gevangen zouden geen stemrecht moeten hebben. ()

Page Break

Q26 Stel dat er een petitie wordt gestart om het stemrecht van gevangenen af te nemen. Na het lezen van de tekst, in hoeverre bent u het (on)eens met de volgende stellingen?:

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik zou positief tegenover de petitie staan. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te ondertekenen voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik overweeg om de petitie te ondertekenen voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid de petitie te delen met vrienden en familie voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid mijn familie en vrienden aan te moedigen om de petitie voor het afnemen van het stemrecht van gevangenen te ondertekenen. (5)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou negatief tegenover de petitie staan. (6)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Page Break

Q27 In hoeverre bent u het (on)eens met de volgende standpunten, **na het lezen van de tekst?**

	Helemaal mee oneens (1)	Mee oneens (2)	Beetje mee oneens (3)	Neutraal (4)	Beetje mee eens (5)	Mee eens (6)	Helemaal mee eens (7)
Ik ben bereid mijn mening over het stemrecht van gevangenen bij te stellen. (1)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid andere teksten te lezen over waarom gevangenen geen stemrecht zouden moeten hebben om zo meer te weten te komen over waarom dit nodig is. (2)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik denk erover na om het standpunt dat gevangen geen stemrecht zouden moeten hebben te delen met mijn vrienden. (3)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben bereid mijn standpunt over het stemrecht van gevangenen te herzien. (4)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

End of Block: Versie 2: OW 2 - OW 1

Start of Block: Demografische vragen

Q28 Wat is uw gender?

- Man (1)
- Vrouw (2)
- Non-binair / derde gender (3)
- Ik zeg dat liever niet (4)
- Anders (5) _____

Q29 Wat is uw leeftijd? (Antwoord in cijfers)

Q30 Wat is uw huidige of hoogst behaalde opleiding?

- Basisschool (1)
- Middelbare school (2)
- MBO (3)
- HBO (4)
- WO (5)

Q31 **Klik op de onderstaande pijl om de enquête succesvol af te ronden.**

End of Block: Demografische vragen

Appendix 3 – Checklist ethische toetsing

CHECKLIST ETHISCHE TOETSING SCRIPTIEPROJECT

Naam	Bijvelds, J.J.A. (Janne)
E-mail	janne.bijvelds@ru.nl
Studierichting	Communicatie & Beïnvloeding
Opleiding	Master
Thema scriptie	Polarisatie
Naam begeleider	Jos Hornikx
Welke data ga je verzamelen?	Ik ga nieuwe data verzamelen
Is gebruik van de bestaande dataset toegestaan?	
Ga je data van social media platforms en/of kranten/nieuwssites verzamelen?	Nee
Ga je data verzamelen bij personen?	Ja
Doen er aan het onderzoek patiënten/cliënten van een zorginstelling mee?	Nee
Is er sprake van een medisch-wetenschappelijk onderzoek dat mogelijk risico's met zich meebrengt voor de deelnemers?	Nee
Wordt het onderzoek uitgevoerd bij kwetsbare of niet-gezonde deelnemers?	Nee
Wordt het onderzoek uitgevoerd bij minderjarigen (<16 jaar) of wilsonbekwamen?	Nee
Is deelname aan het onderzoek vrijwillig?	Ja
Wordt er in het onderzoek gebruik gemaakt van materiaal/beelden/informatie dat/die als schokkend of beledigend kan worden ervaren?	Nee
Kan deelname aan het onderzoek fysieke en/of mentale schade veroorzaken bij de deelnemer?	Nee
Is vergoeding voor deelnemers in lijn met de ETC-GW richtlijnen?	Ja
Vindt er misleiding plaats?	Nee
Maak je geluids- en /of beeldopnames (foto/video) van de deelnemers aan je onderzoek?	Nee
Worden deelnemers geworven via het Radboud Research Participation System (SONA) en/of wordt het onderzoek in het CLS Lab uitgevoerd?	Nee
Ik verklaar dat ik de vragen naar waarheid heb ingevuld	Ja

UITKOMST

UITKOMST CHECKLIST: Toetsing door de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen is niet noodzakelijk. Indien van toepassing: de volgende stap is het opstellen van een informatiedocument, toestemmingsformulier en Data Management Plan. Zie voor verdere toelichting https://www.radboudnet.nl/letteren/onderzoek/ethische-toetsingscommissie-geesteswetenschappen/student-scriptieonderzoek/	Ik heb het begrepen (einde checklist)
UITKOMST CHECKLIST: Toetsing door de Ethische Toetsingscommissie Geesteswetenschappen is noodzakelijk. Neem contact op met je scriptiebegeleider voor de toetsprocedure.	
UITKOMST CHECKLIST: Mogelijk moet deze aanvraag behandeld worden door een erkende Medisch-Ethische Toetsingscommissie, bijvoorbeeld de METC Oost-Nederland. Neem contact op met je scriptiebegeleider om dit uit te zoeken.	